

**SPRAWOZDANIE ZA 2014 R. Z REALIZACJI UCHWAŁY
Nr LXXVII/1166/13 RADY MIASTA KRAKOWA z dnia 26 czerwca 2013 r.
w sprawie przyjęcia MIEJSKIEGO PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA
PSYCHICZNEGO NA LATA 2013-2015.**

Kraków, marzec 2015

Spis treści:

I.	Wprowadzenie	str. 3
II.	Stacjonarna opieka zdrowotna – lecznictwo zamknięte.....	str. 4
III.	Zakłady opieki długoterminowej.....	str. 4
IV.	Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna	str. 5
V.	Działalność organizacji pozarządowych.....	str. 5
VI.	Działalność Miejskiego ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie w 2014 r. w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.....	str. 6
VII.	Realizacja działań podejmowanych przez poradnię psychologiczno -pedagogiczne w Mieście Krakowie	str. 9
VIII.	Realizacja programów zdrowotnych dotyczących profilaktyki w obszarach zdrowia psychicznego.....	str. 12

I. Wprowadzenie

Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin.

Ochrona zdrowia psychicznego w myśl ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj.: Dz.U. z 2011 Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.) polega w szczególności na:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- 2) zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- 3) kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego powinny być podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych oraz wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego.

W dniu 26 czerwca 2013 r. Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę Nr LXXVII/1166/13 w sprawie przyjęcia *Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015*. Uchwała ta stanowi kontynuację realizacji celów operacyjnych zawartych w *Miejskim Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2010-2012*. Z uwagi na uwarunkowania epidemiologiczne, poziom rozwoju zasobów opieki psychiatrycznej i pomocy społecznej oraz integralności problemów zdrowotnych i społecznych zaistniała konieczność wypracowania programu lokalnego ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model regionalny, jakim jest *Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015* oraz w oparciu o *Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015*.

Przy opracowywaniu Programu na lata 2013-2015 wykorzystano dane pochodzące z Małopolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie, Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Do priorytetów *Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015* należą przede wszystkim promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym; zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym; wczesna profilaktyka, wykrywanie i wczesne leczenie zaburzeń psychicznych swoistych dla okresu dzieciństwa i dorastania oraz wczesnych form innych zaburzeń psychicznych i zachowania oraz koordynacja zadań związanych z realizacją polityki zdrowotnej Miasta Krakowa w zakresie zdrowia psychicznego.

II. Stacjonarna opieka zdrowotna – lecnictwo zamknięte.

Na terenie Miasta Krakowa Szpital Specjalistyczny im. dr Józefa Babińskiego SP ZOZ, zapewnia kompleksowe świadczenia w zakresie leczenia psychiatrycznego, odwykowego i neurologicznego. Szpital ten dysponuje 783 łózkami (wg stanu na 31 grudnia 2013 r.). Pozostałe publiczne zakłady opieki stacjonarnej w Krakowie posiadające oddziały psychiatryczne to (wg stanu na 31 grudnia 2013 r.):

- 1) Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. L. Rydygiera, os. Złota Jesień 1 (32 łóżka);
- 2) Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. św. Ludwika, ul. Strzelecka 2 (25 miejsc);
- 3) Szpital Uniwersytecki w Krakowie, ul. Kopernika 36 (2 oddziały kliniczne tj.: Oddział Psychiatryczny Dorosłych dysponujący 76 łózkami, Oddział Psychiatryczny Dzieci dysponujący 20 łózkami),
- 4) 5 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SPZOZ, ul. Wrocławska 1–3 (50 łózek).

Ponadto pomoc psychiatryczną zapewniały również psychiatryczne niepubliczne zakłady opieki stacjonarnej: Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień, ul. Suchy Jar 4 (62 łóżka - wg stanu na 31 grudnia 2013 r.) oraz Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Osób Uzależnionych z Nawrotami Choroby, ul. Nadbrzezie 25 (27 łózek - wg stanu na 31 grudnia 2013 r.).

Liczba osób hospitalizowanych w 2014 roku na terenie Miasta Krakowa z powodu zaburzeń psychicznych oraz zaburzeń zachowania wyniosła łącznie **8 065**.

III. Zakłady opieki długoterminowej.

Gmina Miejska Kraków pełni rolę podmiotu tworzącego wobec trzech podmiotów leczniczych, w tym Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Krakowie przy ul. Wielickiej 267, który w ramach statutowej działalności udziela świadczeń zdrowotnych w zakresie: świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w ramach opieki długoterminowej; opieki paliatywnej; opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień. Zakład udziela świadczeń zdrowotnych w pionie leczenia i pielęgniarstwa. W strukturze organizacyjnej Zakładu funkcjonują m.in.: oddział ogólny, oddział psychiatryczny, oddział stacjonarny medycyny paliatywnej, które w 2014 r. dysponowały łącznie 510 łózkami (wg stanu na koniec IV kwartału 2014 r.), w tym 86 łózek w Oddziale Psychiatrycznym. Ponadto funkcjonuje hospicjum domowe, dział farmacji szpitalnej, poradnia medycyny paliatywnej oraz poradnia żywieniowa.

Oddział Psychiatryczny wykonuje całodobowe świadczenie zdrowotne obejmujące leczenie, pielęgnację i rehabilitację osób nie wymagających już hospitalizacji, u których zakończono proces diagnozowania, leczenia operacyjnego, które jednak ze względu na stan swojego zdrowia i stopień niepełnosprawności oraz brak możliwości funkcjonowania w środowisku domowym wymagają stałego nadzoru fachowego personelu. Ponadto, zapewnia pomoc psychologiczną i logopedyczną, prowadzenie terapii zajęciowej oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych.

Liczba leczonych w Zakładzie w 2014 r. wynosiła łącznie 972 osoby, w tym 111 osób w Oddziale Psychiatrycznym, a średni okres pobytu pacjenta w Zakładzie liczonego w dniach wynosił 187 dni, przy czym w Oddziale Psychiatrycznym – 283 dni (dane wg stanu na koniec IV kwartału 2014 r.).

IV. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna.

Liczbę osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w 2014 r. w ramach ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie miasta Krakowa przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Lp.	Rodzaj zaburzeń	Liczba pacjentów leczonych
1.	Zaburzenia psychiczne organiczne, włącznie z zespołami objawowymi.	10 425
2.	Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem środków (substancji) psychoaktywnych	7 552
3.	Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniowe	9 897
4.	Zaburzenia nastroju (afektywne)	12 629
5.	Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną	21 815
6.	Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	1 394
7.	Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	3 245
8.	Upośledzenie umysłowe	1 581
9.	Zaburzenia rozwoju psychicznego (psychologicznego)	2 389
10.	Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym.	3 451
11.	Zaburzenia psychiczne, inaczej nieokreślone	1 107
	Ogółem	74 485

Z danych przywołanych w powyższej tabeli wynika, że największą grupę leczonych w 2014 r. stanowiły osoby z zaburzeniami nerwicowymi związanymi ze stresem i pod postacią somatyczną tj. 21 815.

V. Działalność organizacji pozarządowych.

Na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków pięć z ośmiu funkcjonujących w roku 2014 mieszkań chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzonych było przez następujące podmioty niepubliczne: Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne” oraz Fundację Pomocy Chorym Psychicznie im. Tomasza Deca.

Podmiotami niepublicznymi realizującymi zadanie polegające na prowadzeniu ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowych domów samopomocy) na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków były: Krakowska Fundacja „Hamlet”, Fundacja dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intellektualnie, Małopolska Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimera, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”, Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Oddział Kraków, Caritas Archidiecezji Krakowskiej oraz Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo”.

Gmina Miejska Kraków ponadto dofinansowywała w 2014 r. prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej przez następujące organizacje pozarządowe: Fundacja Artes, Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „KLIKA”, Stowarzyszenie Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „EMAUS”, Fundacje

im. Brata Alberta Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Kraków Nowa Huta, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Krakowski, Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”.

Na rzecz osób chorych psychicznie w Gminie Miejskiej Kraków, podobnie jak w latach poprzednich, ogłoszono otwarty konkurs ofert na realizację w 2014 r. przez organizacje pozarządowe zadań publicznych w dwóch obszarach, tj.: „Realizacja samopomocowych inicjatyw służących rozwojowi form wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym poprzez tworzenie warunków do utworzenia Klubów samopomocowych” oraz „Tworzenie i prowadzenie programów zatrudnienia i przygotowania zawodowego dla osób chorujących psychicznie”. W wyniku przeprowadzonego konkursu jedno z ww. zadań publicznych zostało zrealizowane w 2014 r. przez Fundację im. Świętej Scholastyki, tj. „Tworzenie i prowadzenie programów zatrudnienia i przygotowania zawodowego dla osób chorujących psychicznie”. Na wykonanie tego zadania publicznego w 2014 r. Fundacja otrzymała kwotę w wysokości **8 880 zł**. W ramach zadania zrealizowano następujące działania: utworzono dla uczestników programu miejsce, gdzie mogliby uzyskać porady prawne i kadrowe, wytypowano 2 grupy po 3 odbiorców programu we współpracy z MOPS oraz Urzędem Pracy, zorganizowano 7 spotkań grupy uczestników programu, uświadomiono uczestnikom programu prawa osób z zaburzeniami psychicznymi w sytuacji zatrudnienia (prawa wynikające z Kodeksu Pracy), zapewniono uczestnikom programu kompletną pomoc niezbędną do podjęcia zatrudnienia, w tym pomoc specjalisty ds. zatrudnienia i specjalisty z zakresu prawa pracy oraz ustalono terminy spotkań z pracodawcami i wstępne warunki zatrudnienia.

VI. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie w 2014 r. w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w 2014 r. w ramach działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej odbywało się poprzez realizację poniżej opisanych zadań:

1. Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy udzielają wsparcia osobom chorującym psychicznie, niepełnosprawnym intelektualnie, osobom z autyzmem oraz z chorobą Alzheimera.

W 2014 r. w Gminie Miejskiej Kraków funkcjonowało 13 środowiskowych domów samopomocy, w tym: 1 środowiskowy dom samopomocy zapewniający 57 miejsc, będący miejską jednostką organizacyjną oraz 12 środowiskowych domów samopomocy z 2 filiami prowadzonych przez organizacje pozarządowe, dysponujących łącznie 360 miejscami. Z pomocy środowiskowych domów samopomocy w roku 2014 skorzystało 455 osób.

Podmiotami niepublicznymi realizującymi zadanie polegające na prowadzeniu ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowych domów samopomocy) na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków były: Krakowska Fundacja „Hamlet”, Fundacja dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelektualnie, Małopolska Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimera, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”, Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Oddział Kraków, Caritas Archidiecezji Krakowskiej oraz Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo”.

2. Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi mają na celu udzielanie osobom w nich zamieszkującym wsparcia w zakresie poprawy kontaktów społecznych, przywrócenie możliwości pełnienia satysfakcjonujących ról społecznych, zapewnienie bezpiecznego, całodobowego zakwaterowania.

W 2014 r. funkcjonowało 8 mieszkań chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w tym 5, których prowadzenie Gmina Miejska Kraków zlecała organizacjom pozarządowym. Ponadto na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonują 3 mieszkania chronione prowadzone przez jednostki budżetowe – dom pomocy społecznej przeznaczony dla dorosłych osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz dom pomocy społecznej przeznaczony dla osób przewlekłe psychicznie chorych. Część osób korzystających z mieszkania chronionego zamieszkiwała wcześniej w domu pomocy społecznej. Mieszkania dysponowały łącznie 42 miejscami. Z pobytu w mieszkaniu chronionym skorzystało 48 osób.

Pięć z ośmiu funkcjonujących w roku 2014 mieszkań chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzonych było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez podmioty niepubliczne: Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne” oraz Fundację Pomocy Chorym Psychiczenie im. Tomasza Deca.

3. Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej zapewnia osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez warsztat powyższych celów odbywa się poprzez codzienne zajęcia, przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej realizowanych w ramach pracowni m.in. gospodarstwa domowego, stolarskich, krawieckich, edukacyjnych, plastycznych, komputerowych, gospodarczo-ogrodniczych.

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków działało w 2014 r. 14 warsztatów terapii zajęciowej, które posiadały 525 miejsc przeznaczonych dla osób ze schorzeniami narządu ruchu, schorzeniami psychicznymi oraz umysłowymi. W warsztatach terapii zajęciowej w 2014 r. uczestniczyło 609 osób niepełnosprawnych.

W 2014 r. Gmina Miejska Kraków dofinansowywała prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej przez następujące organizacje pozarządowe: Fundacja Artes, Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „KLIKA”, Stowarzyszenie Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „EMAUS”, Fundacje im. Brata Alberta Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Kraków Nowa Huta, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Krakowski, Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”.

4. Domy pomocy społecznej

Na krakowski system domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w roku 2014 składało się 7 domów pomocy społecznej, z których dwa prowadzone były przez podmioty niepubliczne, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. W 2014 roku zostało przyjętych do domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi 48 osób. Łącznie w 2014 r. skorzystały z tej formy pomocy 952 osoby.

Poniżej zamieszczona tabela przedstawia wykaz domów pomocy społecznej funkcjonujących w 2014 r. dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z podziałem na typ schorzeń psychicznych i liczbę miejsc.

Wykaz domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2014 r. wraz z liczbą miejsc*

Lp.	Nazwa i adres jednostki	Typ Domu	Liczba miejsc w 2014 r.
1	DPS ul. Łanowa 43	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	165
			165
2	DPS ul. Krakowska 55	dla osób przewlekłe psychicznie chorych	265
3	DPS ul. Łanowa 41		374
4	DPS os. Szkolne 28**		50
			689
5	DPS ul. Babińskiego 25**	dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	87
6	DPS os. Hutnicze 5***		40
			127
7	DPS ul. Ułanów 25***	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	25
			25
Łączna liczba miejsc			1006

*wg danych na 31 grudnia 2014 r.

**wyłącznie dla kobiet

***jednostka prowadzona na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków

Organizacjami pozarządowymi realizującymi zadanie dotyczące funkcjonowania domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2014 roku były: Fundacja dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelektualnie oraz Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”.

5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi obejmują czynności polegające na uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia oraz pielęgnacji, jako wspieranie procesu leczenia.

Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone były w 2014 r. na zlecenie GMK przez Fundację na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy. W 2014 r. wykonano 156 958,50 godz. specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Pomocą objęto łącznie 422 osoby.

6. Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin, w szczególności obejmujące poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne - realizacja Programu Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny”

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny” adresowany jest do osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin i opiekunów. Głównym celem programu jest podniesienie aktywizacji społecznej i wzrost integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin i opiekunów zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W 2014 roku uczestnikami programu były 123 osoby. W ramach PAL „Znaczenie Rodziny” funkcjonowało: 5 grup edukacyjno-wspierających i 2 grupy samopomocowe dla rodzin, opiekunów osób z problemami w obszarze zdrowia psychicznego, 2 grupy edukacyjno-wspierające dla osób z problemami w obszarze zdrowia psychicznego, 1 grupa psychoterapeutyczna /psychoterapia grupowa/ prowadzona przez specjalistów ośrodka terapii i poradnictwa Stowarzyszenia Siemacha pn. Krakowski Instytut Psychoterapii. Ponadto uczestnicy w ramach programu brali udział w warsztatach tematycznych kształcenia kompetencji społecznych. W zależności od potrzeb beneficjenci programu mogli także korzystać ze wsparcia dwóch animatorów lokalnych lub z indywidualnych spotkań z psychoterapeutą – wolontariuszem.

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny” został ujęty w budżecie projektu systemowego „Pora na aktywność”, realizowany jest przez MOPS w ramach poddziałania 7.1.1 i 7.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

VII. Realizacja działań podejmowanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne w Mieście Krakowie.

Krakowskie poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne, szeroko upowszechniają wiedzę w zakresie zdrowia psychicznego oraz wpływania na kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego. Poradnie prowadzą psychoedukację rodziców, szkolenia dla nauczycieli, warsztaty dla uczniów i terapię indywidualną dla dzieci i młodzieży, terapię rodzin. W ramach zapobiegania zaburzeniom psychicznym poradnie biorą udział w programach dotyczących przeciwdziałaniu przemocy w szkole, rodzinie i środowisku lokalnym.

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zachowaniom dysfunkcyjnym stanowi jedno ze statutowych zadań Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 3 w Krakowie. Pracownicy Poradni prowadzą psychoedukację rodziców (indywidualną i grupową w postaci „Szkoły dla rodziców”), szkolenia dla nauczycieli (warsztaty, prelekcje wykłady, indywidualne konsultacje), warsztaty dla uczniów i terapię indywidualną dla dzieci i młodzieży oraz terapię rodzin.

W 2014 r. z inicjatywy Poradni odbyło się III Małopolskie Forum Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych: „Dobre praktyki we współpracy: poradnia-rodzic-szkoła”- pt. „Rodzice i Nauczyciele – skuteczne współdziałanie”. W Forum wzięło udział 160 pracowników z 40 poradni psychologiczno-pedagogicznych z Małopolski (psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych) oraz gości z instytucji współpracujących na rzecz dziecka, rodziny i szkoły. Forum miało na celu, między innymi wymianę doświadczeń i wiedzy oraz zaprezentowanie przykładów dobrych praktyk w obszarze skutecznych rozwiązań w pracy z uczniami, rodzicami i nauczycielami, m.in. w temacie nowych zagrożeń, obejmujących także grooming, cyberprzemoc, zbyt wczesną inicjację seksualną, uzależnienie od internetu itp.

Poradnia współpracuje w realizowaniu programów dotyczących zapobiegania przemocy m. in. z MOPS. W placówkach oświatowych dostępny jest „Pakiet edukacyjny – moje zdrowie” (opracowany przy współudziale pracowników Poradni), zawierający scenariusze warsztatów.

Najlepszym sposobem zapobiegania nietolerancji jest szerzenie wiedzy, co Poradnia od dawna skutecznie realizuje. Poprzez przybliżanie tematyki zaburzeń psychicznych zmniejsza się lęk społeczeństwa wobec osób z dysfunkcjami. Do psychoedukacji nauczycieli i rodziców wykorzystywane są pakiety: „One są wśród nas”: „Dziecko z zaburzeniami tikowymi”, „Dziecko z depresją”, „Dziecko z zaburzeniami psychotycznymi”, „Dziecko z zaburzeniami lękowymi”. Informacje zawarte w tych opracowaniach sprzyjają budowaniu postawy zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałania dyskryminacji wobec dzieci i osób z zaburzeniami psychicznymi.

W godzinach pracy Poradni osoby potrzebujące pomocy (uczniowie, ich rodzice, nauczyciele, pedagodzy szkolni) mogą uzyskać pomoc, po wcześniejszym telefonicznym uzgodnieniu terminu spotkania. W sytuacjach nie cierpiących zwłoki pomoc ta bywa udzielana natychmiast lub osoby te zostają kierowane do innych instytucji: szpitale, Policja. Na wniosek nauczycieli pracownicy Poradni w bardzo krótkim terminie odbywają spotkania terapeutyczne w szkołach w sytuacjach kryzysowych dotyczących uczniów: nagła śmierć koleżanki z klasy, wypadki, choroby.

Uczniowie z zaburzeniami zachowania i emocji są objęci szczególną opieką psychologów Poradni. Pracownicy Poradni ściśle współpracują z rodzicami tych uczniów, edukują ich i wspierają w oddziaływaniach wychowawczych. Osoby zainteresowane, głównie rodzice, otrzymują w Poradni informacje o możliwości diagnozy i leczenia, o dostępności różnych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej i wsparcia innych instytucji współpracujących na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

W ramach wsparcia dzieci, rodziców i nauczycieli w zakresie ochrony zdrowia psychicznego Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4 w Krakowie prowadzi szereg różnych form pomocy, m.in.: terapie indywidualne, grupowe, rodzin, interwencje kryzysowe, zajęcia psychoedukacyjne (warsztaty i treningi dot. m.in. profilaktyki uzależnień, radzenia sobie ze stresem), grupę rozwoju osobistego dla gimnazjalistów, grupę socjoterapeutyczną dla dzieci z klas IV-VI szkoły podstawowej i grupę dla dzieci z problemami adaptacyjnymi dla klas I-III szkoły podstawowej.

Dla rodziców organizowane są następujące zajęcia:

- Szkoła dla Rodziców,
- Szkoła dla Rodziców dzieci nadpobudliwych,
- zajęcia warsztatowe "Bez Klapsa",
- mediacje rodzinne i konsultacje.

Dla nauczycieli prowadzone są grupy wsparcia.

Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w ramach działań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego w roku 2014 przeprowadziła 178 diagnoz wielospecjalistycznych (psycholog, pedagog, logopeda) w ramach Zespołu Konsultacyjnego, do którego trafiają dzieci po wstępnej przesiewowej diagnozie.

Specjalistyczna Poradnia dla Dzieci w Wiekach Przedszkolnym realizuje jako zadanie statutowe prowadzenie wczesnej diagnostyki i interwencji w zaburzeniach rozwoju u dzieci w wieku przedszkolnym. Realizacja tego zadania odbywa się poprzez diagnozę i terapię specjalistyczną w tym m.in. terapię dzieci z zachowaniami trudnymi, dzieci z lękiem społecznym, pomoc rodzinie dysfunkcyjnej w postaci oferty terapii rodzin, mediacji, oferty warsztatowo-szkoleniowej oraz udziału w szkole dla rodziców i wychowawców. W sprawach trudnych zachowań dziecięcych pracownicy Poradni interweniują bezpośrednio w środowisku dziecka czyli w przedszkolu. Pomocą objęte są dzieci oraz nauczyciele i rodzice.

Krakowski Ośrodek Terapii w ramach działalności statutowej realizuje działania w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i rodzin, w ramach których otrzymuje pomoc młodzież oraz dzieci z depresją, zaburzeniami jedzenia, zaburzeniami nerwicowymi, młodzież podejmująca ryzykowne zachowania, sięgająca po środki psychoaktywne, dzieci i młodzież z zaburzeniami zachowania i emocji. W roku 2014 opieką terapeutyczną zostało objętych 630 pacjentów (dzieci i młodzież).

W Zespole Szkół Specjalnych nr 2 w Krakowie w 2014 r. podejmowane były następujące działania w zakresie ochrony zdrowia psychicznego:

1. Przeprowadzenie szkolenia (2 sesje) *Dzieci i młodzież z zaburzeniami depresyjnymi w szkole* skierowanego do dyrektorów, pedagogów, psychologów oraz nauczycieli województwa małopolskiego. Konferencję zorganizowało Kuratorium Oświaty w Krakowie w styczniu 2014 r.,
2. Prowadzenie przez nauczycieli ZSS nr 2 warsztatów o charakterze integracyjnym dla dzieci i rodziców podczas Święta Rodziny Krakowskiej 25 maja 2014 r. na Bulwarach Wiślanych we współpracy z Kliniką Psychiatrii Szpitala Uniwersyteckiego,
3. Realizacja partnerskiego projektu *Big green footsteps – learning from experience, powering the future* w ramach programu Comenius – uczenie się przez całe życie z partnerami z Islandii, Irlandii, Wielkiej Brytanii i Włoch (rozpoczęcie projektu: wrzesień 2013 – zakończenie: lipiec 2015),
4. Udział w programie *Zdrowe jedzenie w mojej szkole i na moim stole* organizowanym przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska we współpracy z Carrefour Polska i wsparciu Rady Miasta Krakowa, którego celem była edukacja uczniów małopolskich szkół w obszarze zdrowego żywienia i świadomego korzystania z bogactwa produktów regionalnych. Projekty opracowane przez wychowawców szkoły podstawowej oraz gimnazjum otrzymały finansowe granty przeznaczone na działania promujące zdrowe żywienie,
5. Realizacja innowacji pedagogicznej *Bliżej kultury dalej od wykluczenia*, której celem jest przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu poprzez wychowanie dzieci i młodzieży do świadomego korzystania z kultury oraz wdrażanie młodych ludzi do samowychowania kulturalnego, kształtowanie otwartego umysłu. W innowacji uczestniczy młodzież w wieku od 13 do 18 lat, uczniowie gimnazjum i liceum objęci opieką lekarską i terapeutyczną w Dziennym Oddziale Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Szpitala Uniwersyteckiego,
6. Realizacja innowacji pedagogicznej *Hortiterapia: Cztery pory roku w ogrodzie czyli od nasionka do nasionka*. Terapia ogrodnicza pozwala uczniom – pacjentom Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego im. św. Ludwika korzystać z zajęć związanych z naturą i roślinami, by wykorzystując te doświadczenia mogli zbliżyć się do swojej własnej natury i lepiej poznać własne możliwości,
7. Program promocji zdrowia *Bezpieczne i zdrowe wakacje* realizowany wspólnie z Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalem Dziecięcym im. św. Ludwika od maja do lipca 2014 przez wychowawców i nauczycieli przedszkola,
8. Zajęcia klubowe: *Wieczory filmowe* – cotygodniowe zajęcia nastawione na kształtowanie umiejętności świadomego i refleksyjnego odbioru sztuki filmowej oraz *Warsztaty*

- fotograficzno-filmowe, zachęcające do ekspresji własnej i kształtujące umiejętność pracy w grupie (m.in. tworzenie filmów techniką poklatkową),*
9. Kuchnia terapeutyczna – realizacja programu kulinarnego „Przez żołądek do serca” w Oddziale Dziennym Psychiatrii Dzieci i Młodzieży,
 10. Cykliczne zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej *Ratujemy i uczymy ratować* pod kierunkiem nauczycieli posiadających kwalifikacje zgodne z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie przygotowania nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy,
 11. Prowadzenie zajęć w ramach cyklu *Tydzień z profilaktyką* o tematyce: *Przemoc* dla uczniów gimnazjum i liceum, *Zdrowie* dla uczniów szkoły podstawowej oraz *Baśń w terapii małego dziecka* dla przedszkola i dzieci młodszych.

VIII. Realizacja przez Gminę Miejską Kraków programów zdrowotnych dotyczących profilaktyki w obszarach zdrowia psychicznego.

Realizowany w 2013 r. *Program profilaktyki głębokich, nawracających zaburzeń psychicznych* kontynuowany był w roku 2014. Osoby zgłaszające się do udziału w tym Programie były najpierw poddane procesowi diagnostycznemu, w którym zastosowano wywiad kliniczny pogłębiony oraz testy: Skalę Depresji Becka i Kwestionariusz Satysfakcji Beneficjenta z Porady Profilaktycznej. Następnie na podstawie diagnozy planowano wdrożenie porad profilaktycznych: sesji edukacyjnych oraz edukacyjnych konsultacji rodzinnych, by umożliwić wprowadzenie proponowanych rozwiązań o charakterze prozdrowotnym przypadku rozpoznania głębszych zaburzeń psychicznych, czy też zaburzeń osobowości, po czym kierowano beneficjentów do leczenia psychiatrycznego w placówkach PZP lub na psychoterapię indywidualną i grupową (w przypadku dysfunkcji osobowości). W ramach Programu przeprowadzono 277 skutecznych interwencji profilaktycznych, udzielono 165 porad diagnostyczno-edukacyjnych, przeprowadzono 103 sesje edukacyjne, 9 edukacyjnych konsultacji rodzinnych. Z Programu skorzystało 132 beneficjentów, w tym: 94 kobiety i 38 mężczyzn. Program realizowały następujące trzy podmioty lecznicze: SPZOZ Szpital Uniwersytecki w Krakowie, NZOZ Poradnia Psychiatryczno-Psychologiczna „Gabinety Rozwoju” oraz Falck Medycyna Sp z o.o.

Realizacja tego Programu została oceniona pozytywnie przez Koordynatora, ze wskazaniem na jego innowacyjny charakter, zastosowanie nowych metod profilaktycznych i ze względu na potencjalną możliwość zapobiegania głębszym kryzysom psychicznym i zaburzeniom psychicznym oraz ze wskazaniem na potrzebę kontynuacji rozpowszechniania wiedzy profilaktycznej w zakresie zaburzeń psychicznych wśród mieszkańców Krakowa.

Opis programu „Pomoc w powrocie do zdrowego funkcjonowania psychicznego: Program profilaktyki głębokich, nawracających zaburzeń psychicznych (GZP)” finansowanego z budżetu Miasta Krakowa stanowi Załącznik do sprawozdania.

W związku z kolejną edycją *Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015*, w roku 2014 został powołany Zespół konsultacyjnego ds. ochrony zdrowia psychicznego na lata 2013-2015 Zarządzeniem Nr 23/2014 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 10 stycznia 2014 r. Zgodnie z § 2. 1 ww. zarządzenia do zadań Zespołu należy:

- 1) systematyczna aktualizacja informacji o potrzebach i uwarunkowaniach zdrowotnych mieszkańców Miasta Krakowa w zakresie zdrowia psychicznego;
- 2) koordynacja działań w zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;

- 3) koordynacja działań w zakresie wczesnej profilaktyki, wykrywania i wczesnego leczenia zaburzeń psychicznych swoistych dla okresu dzieciństwa i dorastania oraz wczesnych form innych zaburzeń psychicznych i zachowania;
- 4) koordynacja zadań związanych z realizacją polityki zdrowotnej Miasta Krakowa w zakresie zdrowia psychicznego, w tym:
 - a) koordynacja realizacji Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015;
 - b) nadzór nad standardami postępowania dla jednostek realizujących miejskie programy zdrowotne w obszarze zdrowia psychicznego;
 - c) przedstawienie Prezydentowi Miasta Krakowa rocznych sprawozdań z realizacji Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015;
- 5) opracowanie założeń Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2018.

Zespół ma charakter opiniodawczy i realizuje swoje zadania poprzez przedstawienie opinii dla Prezydenta Miasta Krakowa.

W ramach XIII Dni Solidarności z Osobami chorującymi Psychiczenie „Dać nadzieję” w dniu 28 października 2014 r. w Urzędzie Miasta Krakowa zorganizowana została konferencja pt. „Zaangażowanie Gminy Miejskiej Kraków w realizację ustawy o ochronie Zdrowia psychicznego – żyć, mieszkać, leczyć się i pracować w Krakowie.”, w ramach której omawiana była m.in. kwestia zaangażowania Gminy Miejskiej Kraków w realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Różnorodne formy działań w obszarze zdrowia psychicznego opisane w niniejszym sprawozdaniu wskazują, iż w Gminie Miejskiej Kraków zdrowie psychiczne stanowi istotny element działań profilaktyki zdrowotnej. Z uwagi na poziom rozwoju zasobów opieki psychiatrycznej i pomocy społecznej oraz potrzebę spojrzenia w sposób integralny na problemy zdrowotne i społeczne, widoczne jest stałe dążenie do udoskonalania modelu lokalnego systemu działań w zakresie ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego.